

resultater i hele samfundets interesse. Direktør Rise fremhævede de nordiske landes villighed til at stille deres erfaringer med hensyn til udviklingen på arbejdsmarkedet til rådighed for interesserede fra andre lande.

I et indlæg under debatten omtalte den danske regeringsrepræsentant *Dreyer* to grundlæggende overenskomster mellem parterne på det danske arbejdsmarked — aftalen af 1947 om samarbejdsudvalg og hovedaftalen af november 1960 — og udtalte derefter følgende:

„Udviklingen af forholdene mellem arbejdsgivere og arbejdere i Danmark i løbet af de sidste 60 år har navnlig været præget af, at der i stadig højere grad tillægges arbejderne rettigheder, som nærmer sig de rettigheder, der ved lovgivning er tillagt funktionærer. Dette er f. eks. tilfældet med rettigheder som tryghed i beskæftigelsen, løn under sygdom og ferie med løn. De to sidste af disse spørgsmål er nu blevet reguleret ad lovgivningsvejen, men fra først af var retten til sygeløn og til ferie med løn kun tilkendt arbejderne gennem kollektive overenskomster. I denne forbindelse må det også nævnes, at arbejdsmarkedets to parter har besluttet at forhandle om at undersøge muligheden for at indføre en pensionsordning for arbejdere til supplerung af den pension, der ydes arbejderne gennem sociallovgivningen.

Generaldirektøren har peget på et spørgsmål af øjeblikkelig og afgørende betydning for de industrialiserede vestlige lande, nemlig fagforeningernes vanskeligheder ved at vedligeholde medlemmernes interesse for fagbevægelsen og bevare fagforeningernes autoritet over for medlemmerne.

Hertil svarer den kendsgerning, at arbejdernes interesse for deres fagforenings beståen og virke på en vis måde er ved at svækkes. Denne svækkelse er næppe uden forbindelse med den omstændighed, at de store strids spørgsmål — anerkendelsen af retten til at danne organisationer og til at føre kollektive forhandlinger o. s. v. — for længst er løst, så at organisationerne nu ikke så meget er kamporganisationer som i de første årtier af deres tilværelse, da de kollektivt førte åben krig imod arbejdsgiverne.

Vi har set flere eksempler på arbejdernes tiltagende ligegyldighed over for fagbevægelsen, særlig den ringe stemmedeltagelse blandt fagforeningernes medlemmer ved afstemningen om forligsmandens mæglingforslag vedrørende fornyelse af de kollektive overenskomster,

Hvad angår fagforeningernes autoritet over for deres medlemmer, kan man måske konstatere visse mindre opmuntrende træk i et samfund, der er præget af fuld beskæftigelse, f. eks. iværksættelse af ulovlige strejker uden støtte fra arbejderorganisationerne. Disse ulovlige strejker er egnet til at svække fagforeningerne i deres medlemmers øjne, og man risikerer måske herved at lægge hindringer i vejen for kollektive forhandlinger. Hvordan dette end forholder sig, er der ingen tvivl om, at fagforeningerne dog også i fremtiden har en vigtig rolle at udføre ved at varetage arbejdernes interesser i en rimelig fordeling af udbyttet af en forøget produktivitet. Efterhånden som virkningen af lønaftaler, der er indgået i en erhvervsgren i dette eller hint land, gør sig gældende på et voksende antal områder af samfundet, og efterhånden som de store markedsorganisationer forstærker den internationale konkurrence, vil der kræves større modenhed og større ansvarsfølelse hos de repræsentanter for arbejdsgivere og arbejdere, som skal udforme overenskomster, hvis betydning spores mere og mere.

Hvad angår de indbyrdes forhold mellem arbejdsgiveren og arbejderne inden for den enkelte virksomhed, forekommer det mig, at der næppe er grund til at indføre særlige bestemmelser for at fastlægge disse indbyrdes forhold i de mindre virksomheder, hvor arbejdsgiveren og arbejderne kommer i nær berøring med hinanden. Er forholdet mellem arbejdsgiveren og arbejderne i en sådan mindre virksomhed tilfredsstillende, er det næppe nødvendigt at indføre særlige regler, og er det dårligt, er der næppe udsigt til at forbedre det ved et system af regler vedrørende samarbejdet. Derimod kan der være anledning til ved overenskomst mellem arbejdsgiver- og arbejderorganisationerne at fastsætte bestemmelser for samarbejdet mellem arbejdsgivere og arbejdere inden for et helt fag eller en hel erhvervsgren.

Jeg kan ikke følge generaldirektøren, når han erklærer, at regeringerne har en vigtig opgave at udføre på det område, der hedder forholdet mellem arbejdsgivere og arbejdere, ved at tilskynde til samarbejde med hensyn til de indbyrdes forhold. Et virkeligt samarbejde — der ikke er af blot formel art — kan efter min opfattelse kun tilvejebringes af selve de to parter, der skal samarbejde. Det må vokse langsomt og jævnt frem, hvis man ønsker, at det skal blive et nyttigt og holdbart forbindelsesled mellem de to parter. Det kan ikke påtvinges parterne af udenforstående fra den ene dag til den anden, hvad enten det måtte være under pres fra regeringen eller som resultat af lovgivningsforanstaltninger. Vi har i Danmark et ordsprog, der siger: